

MEMO: Advies in beheername Hodex afspraak o.b.v. ES kwaliteitscriteria

Voor: De standaardisatieraad van 23 januari 2014
Van: Bureau EduStandaard
Datum advies: 3 december 2013
Onderwerp: Advies in beheername Hodex afspraak

Samenvatting

De afspraak Hodex wordt gebruikt voor de uitwisseling van voorlichtingsinformatie bij opleidingen in het Hoger Onderwijs. Hodex is ontwikkeld ter vervanging van de vele vragenlijsten, die vanuit diverse uitgevers bij instellingen werden neergelegd. Het is daarmee een veelomvattende standaard geheel bestemd voor voorlichtingsactiviteiten.

De Hodex standaardiseert welke informatie aangeboden wordt, het formaat waarin die informatie aangeboden wordt en de methode waarop die informatie aangeboden wordt. De Hodex is gebaseerd op drie concepten:

1. **Decentrale informatie push:** Onderwijsinstellingen verzamelen zelf studie-informatie over hun bachelor en/of master studies. Er is niet één centraal Hodex-orgaan of implementatie;
2. **Openbare informatie:** Alle informatie wordt openbaar en gratis aangeboden;
3. **Gestandaardiseerd:** Deze informatie wordt aangeboden in een gezamenlijk afgesproken formaat.

De opleidingsinformatie die derde partijen gebruiken is altijd van de onderwijsinstellingen zelf afkomstig: direct of indirect. Door het aanbod van de eigen opleidingsinformatie strak te structureren en in een consistente vorm aan te bieden kunnen onderwijsinstellingen de kwaliteit en inhoud van de opleidingsinformatie, zoals gebruikt door derden, zelf sturen.

Alle informatie aangeboden via de Hodex is zo objectief mogelijk. Kwantitatieve en kwalitatieve beoordelingen hebben geen plaats in de Hodex. Deze informatie kunnen partijen verkrijgen via derden (bijv. de Nationale Studenten Enquête).

De Hodex is niet alleen gericht op inhoudelijke opleidingsinformatie maar ook op praktische informatie voor het zoekproces:

- contactgegevens van de opleiding;
- extra zoektermen waarop de opleiding gevonden wil worden;
- beschrijving van de opleiding (meertalig);
- varianten van de opleiding;
- inhoudelijke verschillen met soortgelijke studies.

Proces op hoofdlijnen

Hodex is een initiatief van de Nederlandse Universiteiten verenigd in de VSNU.

Deelnemers zijn:

- De Nederlandse universiteiten, verenigd in het VSNU en gesteund vanuit het VONU;
- De Nederlandse hogescholen, verenigd in de Vereniging van Hogescholen;
- De particuliere instellingen, verenigd in NRTO
- Alle grote studiekeuzepartijen.

Tijdens de ontwikkeling van Hodex is vanaf het begin intensief samengewerkt met Stichting Studiekeuze123. De door deze stichting gebruikte vragenlijst (het Studiekeuze Webformulier) is eveneens gebaseerd op de Hodex-afspraken. Aangezien alle instellingen informatie aanleveren aan Studiekeuze123 (ofwel via Hodex, ofwel via het webformulier),

wordt de hodex dus door alle instellingen gebruikt. Dit geldt ook voor opleidingsinformatie van bekostigde opleidingen van het particuliere onderwijs. Vanaf release 2.0 is ook de vragenlijst die door de Nuffic werd gebruikt (de ISPAC-vragenlijst) in de Hodex geïntegreerd. Hodex is daarmee ook de standaard geworden voor de beschrijvingen van opleidingen voor internationale studenten.

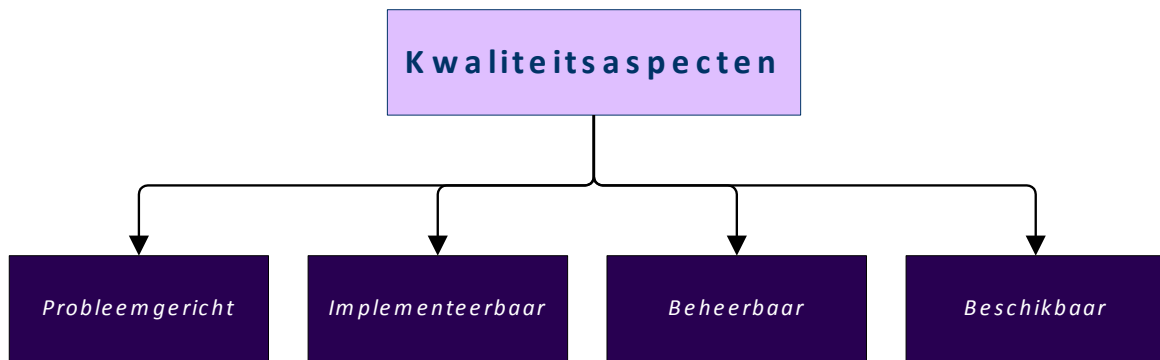
De Hodex-standaard is een open standaard. Alle uitgevers en andere afnemers kunnen de Hodex-gebaseerde informatie uitlezen en voor eigen doeleinden gebruiken. Binnen Nederland zijn dat bijvoorbeeld partijen als Qompas en Toekomst.

Door ontwikkelingen in het onderwijs is ook de Hodex specificatie continu in ontwikkeling. Hodex is altijd *backwards compatible*: een valide output volgens een eerdere versie van de Hodex specificatie is altijd valide binnen een nieuwere versie van de specificatie. Om deze ontwikkelingen in de specificatie te ondersteunen wordt aangeraden dat implementaties die Hodex uitlezen *forward compatible* zijn: er wordt verwacht dat oudere implementaties de output volgens een nieuwere Hodex specificatie ondersteunen, zij het eventueel zonder ondersteuning van de nieuw toegevoegde mogelijkheden.

Weging van de kwaliteitsaspecten

Bij de beoordeling van een ingediende afspraak weegt Bureau EduStandaard een aantal kwaliteitsaspecten (Figuur 1). Deze vallen uiteen in vier categorieën:

1. *Probleemgericht*: In hoeverre draagt de standaard bij aan een specifiek probleem en sluit deze aan bij de doelstellingen van de beheerorganisatie.
2. *Implementeerbaar*: In hoeverre kan de standaard eenvoudig en correct geïmplementeerd worden.
3. *Beheerbaar*: In hoeverre is de standaard efficiënt te beheren.
4. *Beschikbaar*: In hoeverre is de standaard eenvoudig verkrijgbaar en bruikbaar.

Figuur 1 - Hoofdcategorieën kwaliteitsaspecten

Per categorie is een aantal criteria vastgelegd die verschillend worden gewogen. Er zijn drie wegingsfactoren.

MUST: Het belang van een criterium met importantie-oordeel **MUST** is extreem hoog, zodanig dat er nagenoeg geen redenen kunnen zijn om niet aan dit criterium te voldoen.

SHOULD: Het belang van het criterium met importantie-oordeel **SHOULD** is hoog. Ook al is het oordeel minder zwaar dan het oordeel **MUST**, toch wordt er veel waarde aan gehecht om te voldoen aan dit criterium. Echter mocht dit door omstandigheden niet gerealiseerd zijn, dan is dat niet per definitie een "disqualifier".

COULD: Het belang van een criterium met importantie-oordeel **COULD** is in feite een wens. Het is een advies dat past bij goede vocabulaires. Het is daarom wenselijk om dit advies ter harte nemen en waar mogelijk op te volgen.

De volgende opsomming toont per kwaliteitsaspect, de korte naam van het criterium met een korte uitleg gerelateerd aan vocabulaires, aangevuld met een importantie-oordeel. De werkgroep en Bureau EduStandaard hebben voor de standaardisatieraad in kaart gebracht of hieraan voldaan is bij de registratie van de Hodex afspraken.

Bureau EduStandaard is in het groen.
 Hans van Driel (indiener Hodex) is in het blauw.

Probleemgericht:

	Bureau EduStandaard	Standaardisatie-raad
<p>MUST: Context: De afspraak moet een duidelijke contextbeschrijving bevatten evenals een omgevingsanalyse, waarin referenties naar standaarden geplaatst worden. De afspraak moet daarbij aansluiten op de doelstelling van EduStandaard: <i>onderwijs- en onderzoek-technologische standaarden gericht op ict-gebruik in het Nederlandse onderwijs en onderzoek.</i></p>	☒	☐
<p>MUST: Oplossing: De afspraak moet een duidelijk omschreven doel hebben en daarbij een specifiek uitwisselingsprobleem oplossen, waarvoor stakeholders benoemd zijn.</p>	☒	☐
<p>MUST: Realistisch: De afspraak is ten minste in één relevante praktijksituatie succesvol toegepast.</p>	☒	☐
<p>SHOULD: Flexibiliteit: De afspraak moet slechts die flexibiliteit bieden die noodzakelijk is voor het uitwisselingsproces. Vrije uitbreidingsmogelijkheden kunnen de interoperabiliteit schaden.</p>	☒	☐
<p>SHOULD: Acceptatie: Er moet draagvlak zijn voor de afspraak, wat betekent dat potentiële gebruikers de afspraak realistisch en bruikbaar moeten vinden en ondersteunen (draagvlak).</p> <p>1) Het draagvlak is nog niet voldoende duidelijk. Er wordt gesproken over dat alle grote studiekeuzepartijen betrokken zijn geweest, maar wie dat zijn en wat hun betrokkenheid was, is niet genoeg toegelicht.</p> <p>Om dit punt te verduidelijken, is in de versie 3.0.0 (concept) het hoofdstuk over de Hodex-definitie uitgebreid met meer informatie over de ontwikkeling en afnemers.</p> <p>Daarnaast is een schema meegestuurd waarin de relatie van Hodex met andere bronnen voor studiekeuzeinformatie, Studiekeuze123 en afnemers in beeld wordt gebracht, zowel in de actuele situatie (tot 2014), de startpositie na overdracht aan Studiekeuze123 (aanvang 2014) en twee scenario's voor de toekomstige situatie.</p>	☒	☐

Implementeerbaar:

	Bureau EduStandaard	Standaardisatie- raad
<p>MUST: Begrijpelijk Eenduidig, Scoping: De afspraak moet eenduidig en compleet zijn, in voldoende detail uitgewerkt, de reikwijdte afdekken met betrekking tot het te bereiken doel en duidelijk omschreven zijn. Aan de hand van de documenten rond de afspraak moet het eenvoudig zijn om een implementatie uit te voeren die inter-operabel is met andere implementaties. De afspraak mag maar op één manier (eenduidig) te interpreteren zijn. De afspraak mag dus geen onduidelijke, vage beschrijvingen bevatten, maar dient juist structuur en duidelijke beschrijvingen te bevatten, toegelicht met voorbeelden. Daarnaast moet de mate van detail aansluiten bij de scope van de afspraak.</p>	☒	☐
<p>SHOULD: Begrijpelijk, Eenduidig, Scoping: De afspraak moet bij voorkeur een informatiemodel bevatten ten behoeve van de begrijpelijkheid, de eenduidigheid en scoping.</p> <p style="color: green;">2) De verschillende tags die voorkomen in de XML-bestanden zijn onvoldoende voorzien van een duidelijke beschrijving over wat ze betekenen.</p> <p>Afgesproken is, om dit element op te pakken in de loop van 2014, in relatie met de verdere ontwikkeling als voorbeeld-standaard binnen het KOI-traject.</p>	☒	☐
<p>COULD: Begrijpelijk, Eenduidig: De afspraak heeft indien mogelijk een binding ten behoeve van de begrijpelijkheid en de eenduidigheid.</p>	☒	☐
<p>COULD: Eenduidig: De afspraak heeft indien mogelijk een (XSD) schema ten behoeve van de eenduidigheid.</p>	☒	☐
<p>MUST: Techniek: De afspraak is beschikbaar via marktconforme technieken en technieken die aansluiten bij de doelgroep, zoals XML. De technische uitdrukking (binding) voegt geen informatie toe die niet in modellen en beschrijvingen van de afspraak staan. De technische uitdrukking is gerealiseerd op basis van de modellen en beschrijvingen van de afspraak en is daarmee een 1-op-1-afspiegeling van deze modellen en beschrijvingen.</p>	☒	☐
<p>SHOULD: Afhankelijk: Afhankelijkheid met andere standaarden is mogelijk, maar dient doordacht te zijn. Dit kan van invloed zijn op bijvoorbeeld de reikwijdte van de afspraak. Relaties met andere standaarden en mogelijke invloed daarvan op de reikwijdte van de afspraak, dienen op zijn minst omschreven te zijn. Daarbij geldt de basisregel dat bestaande open standaarden zoveel mogelijk worden hergebruikt, maar dat er wel kritisch naar de kwaliteit van die standaarden wordt gekeken.</p>	☒	☐

Beheerbaar:

	Bureau EduStandaard	Standaardisatie-raad
MUST: Beheerd: Het beheer wordt zonder voorbehoud overgedragen aan EduStandaard.	☒	☐
SHOULD: Wijzigingen: De afspraak moet voldoende stabiel zijn. Bij voorkeur wordt het aantal versies beperkt tot dat wat noodzakelijk is. Wijzigingen op de afspraak die niet door EduStandaard zijn uitgevoerd worden beschouwd als een nieuwe afspraak.	☒	☐
<p>SHOULD: Versiebeheer: Een historisch overzicht van versies in het verleden en daarnaast een roadmap van geplande versies in de toekomst is gewenst.</p> <p>3) De roadmap is nog niet aanwezig.</p> <p>De releaseplanning van Hodex hangt sterk samen met de releaseplanning van de gehele keten binnen Studiekeuze123. Iedere wijziging heeft immers invloed op de invoersystemen, de importtool, het Studiekeuzewebformulier en de exports naar Nuffic en de site van Studiekeuze123.</p> <p>Voor die releaseplanning wordt een tevoren met alle partijen afgestemde jaarplanning wordt gehanteerd, waarin wordt voorzien in maximaal twee releases per jaar. De afspraken over kaders voor releases worden op dit moment uitgewerkt in overleg met HBO en VSNU</p>	☐	☐
MUST: Beheerprocedure: Wijzigingen worden doorgevoerd op basis van de wijzigingsprocedure van EduStandaard.	☒	☐
COULD: Efficiënt en effectief beheerbaar: Het is wenselijk dat het beheer van een afspraak efficiënt kan worden vormgegeven; hiervoor is een modelgebaseerde opzet van een afspraak essentieel. Een goede afspraak heeft in principe weinig versies nodig. Anderzijds is het essentieel dat er nieuwe versies kunnen komen indien noodzakelijk. Net zoals voor "minimale flexibiliteit" (zie probleemgericht) geldt ook hier een zo beperkt mogelijke hoeveelheid versies	☒	☐

Beschikbaar:

	Bureau EduStandaard	Standaardisatie-raad
MUST: Publicatie: Het eigendom wordt zonder voorbehoud overgedragen aan EduStandaard. Hierdoor kan de afspraak vrij worden verkregen en gekopieerd.	☒	☐
MUST: Eigendom: Het intellectuele eigendom - m.b.t. mogelijk aanwezige patenten - van (delen van) de afspraak is onherroepelijk ter beschikking gesteld op een royalty-free basis.	☒	☐
SHOULD: Vindbaar: De afspraak moet vindbaar zijn en bekend zijn bij de doelgroep.	☒	☐

Aan de hand van deze criteria kan men een gefundeerd beeld krijgen van de kwaliteit van de afspraak. Aangezien elke standaard uniek is, en elke standaardisatie-omgeving uniek is, dienen experts deze beoordeling in te vullen met gevoel voor context en pragmatiek.

Beoordeling

Op basis van de vergaarde informatie vindt toetsing van de afspraak op basis van de criteria plaats. Uiteraard wordt hierin het onderscheid in importantie-oordeel (**MUST, SHOULD, COULD**) meegenomen. De criteria worden ieder voor zich in ogenschouw genomen, waarna een oordeel wordt gevormd op de set van criteria binnen een hoofdcategorie.

Dit oordeel kent de volgende variaties:

1. **Goed.**
2. **Voldoende, met aandachtspunten.**
3. **Voldoende, mits de volgende punten aangepakt worden.**
4. **Onvoldoende, kijk vooral naar de volgende punten.**
5. **Onvoldoende.**

1. Goed: Betekent een ruime voldoende. Een goede uitgangssituatie voor een onderwijsafpraak.

2. Voldoende, met aandachtspunten: Betekent dat de beoordeelde situatie als voldoende wordt ervaren, maar dat de situatie nog verbeterd kan worden door een aantal aandachtspunten op te pakken.

3. Voldoende, mits de volgende punten aangepakt worden: Betekent dat de situatie bijna voldoende is, maar dat er nog een paar pijnpunten zijn die veranderd moeten worden, wil de situatie echt voldoende zijn. Echter de pijnpunten zijn dusdanig beperkt van aard dat, indien de indiener bereid is deze pijnpunten op te lossen, het oordeel een voldoende status krijgt.

4. Onvoldoende, kijk vooral naar de volgende punten: Betekent een onvoldoende beoordeling doordat de pijnpunten te belangrijk zijn. Dit is een verschil met het oordeel "voldoende, mits", doordat de pijnpunten in dit geval zwaarder wegen of dat het totaal aan pijnpunten groter is.

5. Onvoldoende: Een onvoldoende betekent dat er meerdere zwaarwegende punten zijn waardoor deze afspraak als kwalitatief onvoldoende wordt bestempeld. Aangezien de situatie te ver afwijkt van de gewenste situatie wordt geen analyse opgesteld rond de pijnpunten.

Totaaloordeel afspraken:

2. Voldoende, met aandachtspunten
--

Over de governance-inbedding

Met Surf, VSNU, Vereniging voor Hogescholen en Studiekeuze123 worden gedurende deze periode afspraken gemaakt over de inrichting van het change-proes in relatie met de Edustandaard. Op dit moment lijkt de structuur als volgt te worden ingericht:

1. Via de hiervoor beschikbare systemen van Studiekeuze123 (contactformulieren, mail etc) kunnen RFC worden ingediend.
2. In overleg met de indiener verzorgt SK123 bij de RFC's uitwerking wens. Impactanalyse en kostenanalyse uit
3. De aldus "verrijkte" RFC's worden ingediend bij de werkgroep Hodex
 - a. Voorzitterschap DCM (directeuren Communicatie VSNU)
 - b. Secretariaat SK123
 - c. Leden vanuit instellingen, afnemers
4. Binnen de werkgroep volgt eerste schifting. Bespreking leidt tot advies van werkgroep
5. RFC's worden ingediend bij Edustandaard, voorzien van impactanalyse en advies werkgroep Hodex.
6. Na goed doorlopen goedkeuringsproces volgt uitvoering door SK123:
 - a. realisatie in technische infrastructuur
 - b. communicatie naar alle betrokkenen
 - c. bijgewerkte documentatie beschikbaar bij Edustandaard en voor alle betrokkenen

Over de bijlagen

In de bijlage is schematisch weergegeven wat de Hodex-elementen zijn (pagina 1) en op welke wijze de Hodex-infrastructuur op dit moment (2013) een plaats heeft in de keten van informatie-uitwisseling mt afnemers in het algemeen, met Studiekeuze123 en met de Nuffic. (pagina 2)

Hoe de verantwoordelijkheden zijn verdeeld tussen instellingen, Studiekeuze123, Surf (waar op dit moment het beheer berust) en afnemers is zichtbaar op pagina 3. Op pagina 4 is die verantwoordelijkheden-verdeling beschreven die zal gelden wanneer in januari 2014 het beheer voor de technische infrastructuur is overgedragen aan Studiekeuze123.

Op pagina 5 en 6 zijn twee scenario's opgenomen die een beeld geven van de toekomst. In beide gevallen is het de bedoeling dat alle informatie in de keten beschikbaar komt voor afnemers, maar wel op basis van identificatie zodat het gebruik gemonitord kan worden. Het verschil tussen de beide scenario's zit in de wijze waarop de data geïntegreerd wordt – besluiten hierover zijn nog niet genomen.